
Податкова мінімізація: сучасний стан та шляхи вирішення

Христина Гайдук

Факультет економіки і управління підприємництвом, Одеський національний економічний університет, м.Одеса, Україна

Оксана Артюх

Одеський національний економічний університет, м.Одеса, Україна

ORCID 0000-0002-8845-8002

Для цитування цієї статті:

Гайдук Христина, Оксана Артюх. Податкова мінімізація: сучасний стан та шляхи вирішення. International Science Journal of Management, Economics & Finance. Vol. 2, No. 4, 2023, pp. 21-26. doi: 10.46299/j.isjmef.20230204.03.

Надійшла до редакції: 01 червня 2023 р.; **Схвалено:** 30 липня 2023 р.;

Опубліковано: 01 серпня 2023 р.

Анотація: В цій статті розглядається питання податкової мінімізації. Наразі податкова мінімізація- це гостра проблема українського бізнес-середовища. В роботі для виконання основної мети дослідження було відокремлено та виконано такі завдання, як: визначення сутності поняття податкова мінімізація; класифікація схем мінімізації податкових зобов'язань; дослідження підходів до податкової мінімізації; синтез шляхів вирішення податкової мінімізації. Економія на податках є найважливішим питанням для всіх підприємств. Тому на практиці належний податковий облік, планування та управління податками забезпечують сплату підприємствами мінімальної суми податків. Правильна оптимізація податкових платежів є важливим фактором у процесі отримання прибутку компанії, а ухилення від сплати податків може призвести до санкцій з боку фіскальних органів та незадовільного фінансового стану. Під час дослідження було чітко охарактеризовано різницю між податковою мінімізацією і оптимізацією. Було наочно показано, що мінімізація- поняття ширше. Також під час роботи, для виконання основних завдань, було проаналізовано та наведено деякі схеми податкової мінімізації. Було досліджено та узагальнено вплив податкової мінімізації на економіку країн, зокрема було наведено приклад Шрі-Ланки. Наразі через військове вторгнення РФ український уряд почав дещо змінювати податкову систему нашої країни. Спочатку був ведений ряд послаблень для стимулювання економічної діяльності господарських суб'єктів, а після цього почалась зміна системи у напрямку більш жорсткого оподаткування для покриття в першу чергу зовнішніх зобов'язань держави. Наприкінці статті, за результатами дослідження було синтезовано такі шляхи вирішення податкової мінімізації, як: вдосконалення законодавства, збільшення контролю, підвищення свідомості, використання технологій. Робота має практичне значення для науковців, підприємців та працівників фіскальних служб.

Ключові слова: податкова мінімізація, податки, оподаткування, сучасний стан, шляхи вирішення, схеми, економіка, мінімізація.

---

1. Вступ

Воєнний конфлікт на території України вніс свої корективи не тільки у побутове життя українців, але й щедро вдарив по економіці України. Війна не обійшла й нашу податкову

систему. Уряд підготував пакет податкових реформ з метою поживлення української економіки в умовах війни. Цей пакет рішень стосується як приватного, так і державного секторів. Цікаво, чи є в планах уряду мінімізувати податки та як це вплине на економічне життя нашої країни? Розглянемо запропоноване питання детальніше.

2. Об'єкт і предмет дослідження

Досліджується таке поняття, як податкова мінімізація. Схеми податкової мінімізації складаються зі схем зменшення податкових зобов'язань, схем ухилення від оподаткування, схем, що мають ознаки шахрайства, схеми оптимізації податкових зобов'язань.

На податкову мінімізацію впливає низка чинників, як наприклад досконалість податкового кодексу, рівень діджиталізації систем оподаткування та інші.

Проблема податкової мінімізації існує не тільки в Україні, а й в іноземному досвіді. Саме тому податкові системи постійно оновлюються, створюються поправки до законодавства, тощо.

3. Мета та задачі дослідження

Мета статті – дослідити поняття податкової мінімізації, розглянути проблеми і перспективи функціонування податкової системи та запропонувати шляхи вирішення щодо мінімізації податків в Україні.

Для досягнення мети статті було запропоновано виконати такі завдання:

- Визначення сутності поняття податкова мінімізація;
- Класифікація схем мінімізації податкових зобов'язань;
- Дослідження підходів до податкової мінімізації;
- Синтез шляхів вирішення податкової мінімізації.

4. Аналіз літератури

Основні методи та схеми мінімізації податків розглядаються в працях [1], [3], [4].

Загалом податкова мінімізація описується в [2].

Тема податкового планування на підприємстві піднімається в таких статтях, як [7], [8].

Сучасний стан та перспективи розвитку податкової системи України представлені в [5], [6], [9], [10], [11], [12], [13], [14], [15].

5. Методи досліджень

Економія на податках є найважливішим питанням для всіх підприємств. Тому на практиці належний податковий облік, планування та управління податками забезпечують сплату підприємствами мінімальної суми податків. Правильна оптимізація податкових платежів є важливим фактором у процесі отримання прибутку компанії, а ухилення від сплати податків може призвести до санкцій з боку фіскальних органів та незадовільного фінансового стану [1].

Слід розрізняти поняття "оптимізація" та "мінімізація" податків. Мінімізація податків є ширшим поняттям, оскільки включає в себе всі методи зменшення податкових платежів, від законної діяльності до оптимізації та ухилення від сплати податків [2].

До перших належать схеми, що базуються на юридичних лазівках, та схеми, що базуються на використанні різних податкових режимів, які реалізуються в рамках різних національних законодавств з різним фіскальним навантаженням. Податкова оптимізація як законна діяльність відрізняється пошуком найкращого варіанту ведення фіскально-економічної діяльності, який аналізується з урахуванням не лише факту мінімізації податків, а й наслідків

податкового планування, в тому числі негативних. З цієї точки зору незаконна мінімізація не може вважатися оптимізацією.

До другого типу належать схеми зменшення податкових зобов'язань, пов'язані з прямими порушеннями законодавства, такими як ухилення від сплати податків шляхом фальсифікації документів, необґрунтованого заниження податкових зобов'язань, використання фіктивних юридичних або фізичних осіб.

Класифікацію схем мінімізації податкових зобов'язань візуально відображено на рис. 1.

Рис. 1. Схеми мінімізації податкових зобов'язань [3, с. 65].

Податкова мінімізація – це процес зменшення суми податків, які потрібно заплатити, шляхом використання законних засобів. Хоча цей процес є законним, існує ризик, що певні методи можуть бути використані зловживально з метою ухилення від сплати податків [4].

Податкова мінімізація є процесом використання легальних методів та стратегій для зменшення загальної суми податків, які платить фізична особа або підприємство. Існує багато підходів до податкової мінімізації, і різні автори можуть пропонувати різні стратегії та поради [5].

Одним із підходів до податкової мінімізації є використання податкових пільг та винятків, які надаються в законодавстві країни. Автори можуть рекомендувати аналізувати податковий кодекс та визначати, які пільги можуть бути застосовані для зменшення податкового тягаря. Наприклад, це може включати скористання знижок на оподаткування, податкових кредитів, амортизації активів або використання податкових ставок, які передбачені для певних галузей або видів діяльності [6, с. 468].

Інший підхід до податкової мінімізації може включати використання офшорних компаній або стратегій міжнародного податкового планування. Автори можуть рекомендувати створення структур, які дозволяють зменшити податкове навантаження, перенаправляючи доходи чи активи у країни з більш низькими податковими ставками або бізнес-юрисдикції зі сприятливими податковими правилами [7].

Важливо зауважити, що податкова мінімізація має бути здійснена в рамках законодавства. Використання нелегальних або шахрайських методів для ухилення від сплати податків є неприпустимим і може мати серйозні правові наслідки [8].

Завжди рекомендується звертатися до професіоналів, таких як фінансові консультанти або податкові юристи, для отримання конкретних порад щодо податкової мінімізації. Вони

зможуть врахувати ваші індивідуальні обставини та надати вам правильну і легальну стратегію податкового планування [8].

Ми бачили багато прикладів в історії, коли країни ставали банкрутами внаслідок зменшення податків (наприклад, Шрі-Ланка), а потім збільшували їх за допомогою реформ. Звісно, можливості для цього дуже обмежені, оскільки не всі підприємства можуть вижити в такій ситуації. Таким чином, податковий тягар лягає на дуже невелику кількість платників податків, які потім повинні нести тягар наповнення бюджету [2].

З перших тижнів війни уряд зменшив або принаймні відтермінував сплату багатьох податків, але в травні політика змінилася. Ставало дедалі зрозуміліше, що війна не закінчиться за кілька місяців і що іноземна допомога не буде ні безмежною, ні (принаймні в деяких випадках) своєчасною [9; 10; 11].

З цією метою Міністерство фінансів та НБУ зробили низку спроб запровадити нові податки, включаючи скасування податкових пільг, запроваджених на початку війни, та 10-відсотковий податок на продаж іноземної валюти імпортерам. Приблизно в той самий час, однак, почала обговорюватися, особливо в засобах масової інформації, ідея різкого скорочення або повного скасування основних податків і внесків на соціальне страхування [12;13].

Сучасний стан податкової мінімізації досить складний. Існує безліч способів, які можуть використовувати підприємства і фізичні особи для зменшення суми податків, які вони мають сплатити. Найбільш поширені з них включають використання податкових баз, різних законодавчих шляхів для зниження податкового тягаря, а також зміни структури підприємства з метою зниження податкових ставок [14].

Однак, зростає увага до таких практик і ухвалюються нові законодавчі акти, спрямовані на запобігання зловживань і збільшення прозорості в системі оподаткування. Зокрема, такі дії включають у себе впровадження податкової електронної звітності та підвищення відповідальності за порушення податкового законодавства [15].

6. Результати досліджень

Зробивши аналіз всього вище сказаного, як шляхи вирішення проблеми податкової мінімізації можна запропонувати наступні кроки (табл. 1).

Таблиця 1. Шляхи вирішення податкової мінімізації

Варіант	Тлумачення
Вдосконалення законодавства	Вдосконалення законодавства може допомогти у зменшенні можливостей для зловживань і збільшенні прозорості в системі оподаткування. Це може бути здійснене шляхом зменшення податкових ставок, встановлення більш жорстких правил для використання податкових оаз і змін в законодавстві щодо оподаткування.
Збільшення контролю	Збільшення контролю з боку податкових органів може зменшити кількість зловживань і підвищити дотримання податкового законодавства. Для цього можна використовувати такі інструменти, як податкова аудиторія, перевірки документів, контроль за вивезенням/ввезенням товарів тощо.
Підвищення свідомості	Підвищення свідомості про правильні методи оподаткування може допомогти у зменшенні кількості зловживань. Для цього можна проводити різні навчальні заходи, семінари та тренінги для підприємців і фізичних осіб.
Використання технологій	Використання сучасних технологій, таких як блокчейн, штучний інтелект та машинне навчання, може допомогти у поліпшенні системи оподаткування та зменшенні можливостей для зловживань.

7. Перспективи подальшого розвитку досліджень

В якості об'єктів подальшого розвитку дослідження можна запропонувати дослідження досвіду інших країн в галузі податкової мінімізації. Зокрема, можливо розглянути досвід країн ЄС в тлі євроінтеграційних процесів України.

8. Висновки

Проаналізувавши весь вище зазначений матеріал можна дійти висновку, що боротьба з податковою мінімізацією є складною і багатоаспектною проблемою. Однак, шляхи вирішення, згадані вище, можуть допомогти у зменшенні зловживань і збільшенні прозорості в системі оподаткування. При цьому важливо забезпечити баланс між запобіганням зловживань та збереженням конкурентоспроможності підприємств і забезпеченням зручності для платників податків.

Список літератури:

- 1) Проскура, К. П., & Сушкова, О. Є. (2016). Основні методи мінімізації податкового навантаження в Україні. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*, (21, Вип. 3), 168-175.
- 2) Дегтяр, І. М., Гончарова, Л. І. (2010). Мінімізація: легальне зменшення податків чи ухилення від оподаткування?. *Актуальні проблеми економіки*, (7), 215-221.
- 3) Кміть В. М., Дзюрій О. І. Оптимізація та мінімізація податків в системі фінансового управління суб'єктів господарювання. *Young Scientist*. (2016). №1 (28). С. 65-68.
- 4) Глущенко, С., Казакова, М. (2014). Мінімізаційні податкові схеми: зарубіжна та українська практика. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3234/Hlushchenko_Kazakova_Minimizatsiini_podatkovi_skhemy.pdf
- 5) Мальована Д. О. Сучасна система податків України та її основні недоліки. *Юридичний науковий електронний журнал*. (2021). №11. С. 469-471.
- 6) Макеєва О. Як має працювати податкова система в умовах війни? (2022). URL: <https://hromadske.radio/podcasts/shcho-z-ekonomikoju/yak-maie-pratsiuvaty-podatkova-systema-v-umovakh-viynu>
- 7) Дацюк, А. А. ПОДАТКОВЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ. *Проблеми та перспективи розвитку економіки: світові та національні аспекти: Збірник матеріалів Міжнародної наукової-практичної конференції, 18 листопада 2022 року. Одеса, ОДАУ. 2022. 425 с. У збірнику розглянуто проблеми розвитку економіки України, обґрунтовані теоретичні, методичні та прикладні засади розвитку економічних*, 311.
- 8) Чиркова, Ю. Л., & Шикоряк, С. Ю. (2022). РОЛЬ ПОДАТКОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ В УМОВАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ СТАБІЛЬНОСТІ ТА РОЗВИТКУ У ВОЄННИЙ ЧАС. *Збірник тез доповідей підготовлено за матеріалами Міжнародної наукової інтернет-конференції (випуск 69) 4-5 липня 2022 р. на сайті www.konferenciaonline.org.ua*, 47.
- 9) Гарбар, Я. В. (2023). Аналіз податкової політики держави та шляхи її реалізації в умовах воєнного стану. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/handle/NAU/58743>
- 10) Беднарчук, В. В. (2022). ПОДАТКОВІ ІНСТРУМЕНТИ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ. *ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА БІЗНЕСУ*, 73.
- 11) Крамар О. Яких змін потребує податкова система України? (2022). URL: <https://tyzhden.ua/iakykh-zmin-potrebuie-podatkova-systema-ukrainy/>

12) Марценюк, О. В. (2022). ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІЗ ВРАХУВАННЯМ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ. «*MANAGEMENT, ADMINISTRATION AND LAW: PROBLEMS, TRENDS, ACHIEVEMENTS*» № 5, 2022, 96.

13) Неізнана, О., Григорук, А., Литвин, Л. (2022). Сучасні інструменти підтримки фінансової стійкості України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*, (39).

14) Швабій К. Податки під час війни та після. (2022). URL: https://lb.ua/blog/kostiantyn_shvabii/517086_podatki_pid_chas_viyni_pislya.html

15) Самоїл, Т. В., Хомуляк, Т. І. (2022). Актуальність змін податкової системи України. *Збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції „Розвиток соціально-економічних систем в гео-економічному просторі “*, 133-136.

Tax minimization: current state and ways to solve it

Khrystyna Haiduk

Faculty of Economics and Business Management, Odesa National Economic University, Odesa, Ukraine

Oksana Artyukh

Odesa National University of Economics, Odesa, Ukraine
ORCID 0000-0002-8845-8002

Abstract: This article deals with the issue of tax minimization. Currently, tax minimization is an acute problem of the Ukrainian business environment. In order to fulfill the main purpose of the study, the following tasks were identified and performed: defining the essence of the concept of tax minimization; classification of schemes for minimizing tax liabilities; study of approaches to tax minimization; synthesis of ways to solve tax minimization. Saving on taxes is a crucial issue for all businesses. Therefore, in practice, proper tax accounting, planning and tax management ensure that companies pay the minimum amount of taxes. Proper optimization of tax payments is an important factor in the process of generating company profits, and tax evasion can lead to sanctions from fiscal authorities and unsatisfactory financial condition. The research clearly characterized the difference between tax minimization and optimization. It was clearly shown that minimization is a broader concept. Also, in the course of the work, some tax minimization schemes were analyzed and presented to fulfill the main tasks. The impact of tax minimization on the economies of countries was studied and summarized, in particular, the example of Sri Lanka was given. At present, due to the military invasion of the Russian Federation, the Ukrainian government has begun to change the tax system of our country. At first, a number of exemptions were introduced to stimulate economic activity of business entities, and then the system began to change towards more stringent taxation to cover primarily the state's external obligations. At the end of the article, the study synthesizes the following ways of solving tax minimization: improving legislation, increasing control, raising awareness, and using technology. The work is of practical importance for scientists, entrepreneurs and employees of fiscal services.

Keywords: tax minimization, taxes, taxation, current state, solutions, schemes, economy, minimization.
